

ILUSTRIRANI
SLOVENEČ
 TEDENSKA · PRILOGA · SLOVENČA

LETO VII 18. JANUARJA 1931 ŠT. 3

POZIMI OB GRADAŠČICI

FOTO J. SKERLEP

Proslava našega zedinjenja v Ameriki

Naš narodni praznik dne 1. decembra so jako svečano praznovali tudi jugoslovanske kolonije v inozemstvu, zlasti ameriški Jugoslavlani. V Chicagu je bila svečanost posebno impozantna. Prisostvovalo ji je nad 6000 udeležencev, izvajalo je pa program nad 600 članov raznih chicaških jugoslovanskih kulturnih društev.

Dr. Fran Knavs, gener. vikar prizrenskega škofa dr. Gnidovca, ki je obhajal 10. t. m. svojo 60-letnico. Dr. Knavs je kot svoječasni kaplan v Št. Petru pri Gorici vodilno sodeloval pri kršč. soc. gibanju na Goriškem. Sourejeval je dlje časa »Primorski list«, ustanovil je list »Delavski prijatelj« in napisal nešteto člankov. Danes se je popolnoma posvetil organizaciji dušnega pastirstva v Južni Srbiji.

Na desni: Sveti večer v vojni akademiji. Ker je velik del gojencev vojne akademije katoličanov, priredi uprava akademije tudi za katoliški sveti večer intimno domačo slovesnost za gojence in častnike. Pri sprednji mizi vidimo v sredini sedanjega upravnika akademije, gen. Tripkovića, bivšega ljubljanskega divizijonarja.

Spodaj: General Bogoljub Ilić, novi poveljnik naše dravske divizije. Komaj dva meseca je služboval dosedanji ljubljanski divizijonar gen. Veselinović v Sloveniji in že smo dobili zopet novega v osebi gener. Ilića. Tudi novi divizijonar je odličen častnik, ki se je izkazal že v balkanski in svetovni vojni kot prvovrstni strokovnjak. Doslej je služboval kot poveljnik 1. konjeniške divizije v Zagrebu.

Iz naših plemenitaških krogov: svatje ob priliki poroke baronese Rezite pl. Kadolitsch s Kurtom Ludvikom pl. Tleinburg v grajski kapeli v Slovenski Bistrici. Priče novoporočencev so bili grof Spanocchi, grof Attens, major Pacher pl. Tleinburg in H. Brenner pl. Felsach.

Med našimi izseljenci

Dne 4. t. m. je objavil »Slovenec« prezanimiv članek »Slovenski božič v Franciji«, iz katerega nazorno spoznamo žalostno življenje velike večine naših izseljencev. Tri stvari so, ki nam morejo rešiti tisoče naših rojakov v tujini duševne in telesne smrti, to so: slovensko dušno pastirstvo, slovenska šola in slovenska društva. Samo 3 duhovniki delujejo sedaj med našimi rojaki v Franciji in ti se z nadčloveško požrtvovalnostjo trudijo, da bi ohranili svoje rojake zdrave na duši in na telesu in ti so osnovali že tudi več društev, ki delujejo jako blagodejno. Slika na desni nam kaže slov. pevski zbor delavskega društva v Aumetzu, ki je priredil že več krasno uspelih koncertov tudi za francosko publiko. Slika spodaj na desni nam pa kaže člane slov. delavskega društva v Crusnesu, ki je priredilo lepo božičnico in miklavževanje za družine svojih članov.

Slovenski rudarji iz Žirov nad Škofjo Loko, zaposleni pri družbi Courrières P. de C. France.

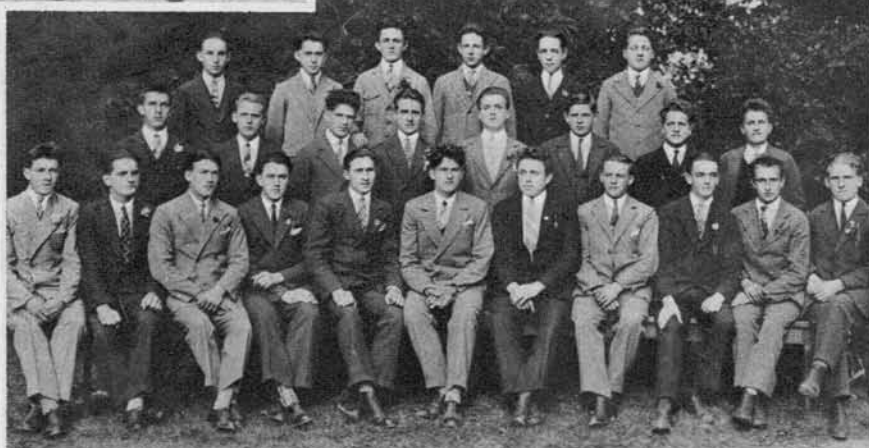
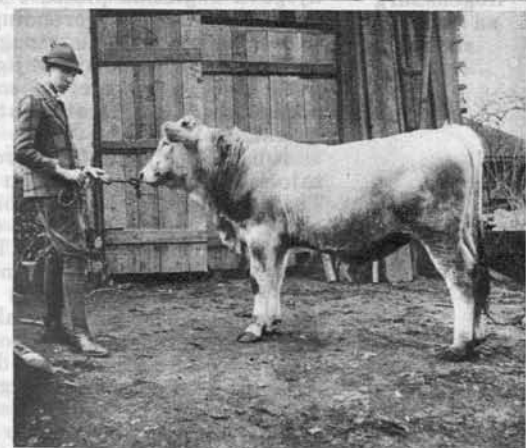

Na levi: Borovniška dekleta, ki so se udeleževala lepo uspelega kmetijsko-gospodinjskega tečaja. Tečaj je nedavno priredila v Borovnici Slovenska kršč. ženska zveza pod vodstvom gđe. Karle Gros.

Spodaj: Gojenci kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu.

Spodaj na levi: Uspehi naših živinorejcev. Devetmesečni bik »Triglav«, ki tehta 411 kg. Bik je last g. A. Škulja iz Vel. Lašč. (Foto Fr. Možek.)

Po stopinjah slovenskih reformatorjev

Derendingen pri Tübingah v zapadni Württenberški.

Grad Hohentübingen v Tübingah.

Župna cerkev v Tübingah.

Tübingen v Zapadni Württenberški (južna Nemčija).

Evangeljski zavod v Tübingah.

Tesne politične, gospodarske in kulturne vezi, ki so v 16. stoletju vezale slovenske dežele z Nemčijo, so povzročile, da so v Nemčiji dvignjeni Luthrovi reformacijski valovi prav hitro močno zapljuskali tudi po slovenskih deželah in da so našli slovenski reformatorji najkrepkejšo oporo in zatočišče ravno pri protestantskih nemških knezih, ko so jih katoliški Habsburžani pregnali iz svojih dežel. Razen par slovenskih protestantskih knjig, ki so izšle v Ljubljani, so bile vse tiskane v Nemčiji, tam je študirala večina tedanje mladine iz slovenskih dežel in tam so dobili mnogi iz domovine pregnani slovenski protestantski predikanti službe in zadnje počivališče, plemiči pa varno pribežališče.

Vsakega bodo zato gotovo zanimale slike onih nemških krajev, ki so v tako tesni zvezi z delom in življenjem naših protestantskih pisateljev in s tem seveda tudi prevažno dobo naše kulturne zgodovine. Posrečilo se nam jih je dobiti in jih en del objavljamo danes, drugi del prinesemo pa ob drugi priložnosti. Zanimati utegne ta serija zlasti še zato, ker na Slovenskem te doslej še nikoli niso bile objavljene.

Na levi zgoraj objavljamo najprej pogled na Derendingen blizu Tübingov in pogled na tamošnjo župno cerkev. Derendingen je bil poslednja domovina našega najvažnejšega reformatorja P. Trubarja, ki je preživel tu poslednji dve desetletji (1566—1586) svojega življenja in je tu tudi pokopan. V cerkvi, ki jo vidimo na sliki in pri kateri je župnikoval, je še sedaj ohranjena njegova nagrobna plošča s sliko njegovih otrok in žena. V Derendingenu je imel Trubar svojo hišo in vinograd in tu je prijel tudi vse svoje knjige, ki so izšle po l. 1566., med katerimi so važne zlasti psalmarice, Novi testament, Postila in katekizem.

Nürnberg je bil prvo Trubarjevo zatočišče po njegovem begu iz domovine. Tu je namreč ob času Trubarjevega procesa v domovini (l. 1547-48) služboval Veit Dietrich. Ko je moral Trubar l. 1548 bežati iz domovine, se je napotil naravnost k temu protektorju preganjanih protestantov, ki mu je takoj tudi pomagal do prve službe v Rottenburgu.

V Regensburgu je dlje časa učiteljeval št. Konsul, po Ungnadovi smrti sta se pa naselila nekaj časa tukaj Konsul in Dalmatin, razen tega je bilo pa v Regensburgu tiskanih tudi več slovenskih

in hrvaških protestantskih knjig (med dr. Kreljeva Otročja biblija i. dr.) Lauffen ob Neckarju, na Württenberškem, daleč severno od Tübingena, je bil predzadnji Trubarjev službeni kraj. Ko je moral namreč Trubar l. 1565. za stalno zapustiti domovino, mu je tednji württenberški vojvoda podelil župnijo v Lauffenu. Ker pa leži ta kraj predaleč od Tübinga, kjer je tiskal Trubar skoro vse svoje knjige, se je že naslednje leto preselil v bližnji Derendingen, kjer je ostal do smrti. Tisk psalterja je pa vodil vendarle še iz Lauffena.

Prevažni v zgodovini naše protestantske književnosti je Tübingen. Tu je delovala izza prve polovice 16. stoletja Morehartova pozneje Gruppenbachova tiskarna, v kateri sta bili tiskani prva in zadnja slovenska protestantska knjiga 16. stoletja, velika večina vseh ostalih slovenskih protestantskih knjig, a Trubarjeve sploh razen treh. Trubar je hotel že takoj v početkih svojega literarnega delovanja deponirati tu tudi cirilsko in glagolsko tiskarno, ki je pa prišla potem v Ungnadov južnoslovenski biblijski zavod v Urachu, kjer je izšla večina hrvaških protestantskih knjig in 3 slovenske. Tübingen je bilo že v Trubarjevem času univerzitetno mesto in tamošnja univerza je tudi kontrolirala račune Ungnadove tiskarne v Urachu. Ti računi z vsemi akti vred so ohranjeni še danes ter tvorijo važen vir za proučevanje slovenske reformacijske literature, a v univerzitetni knjižnici se je ohranilo več slovenskih protestantskih unikatov. Pri tübingški univerzi je ustanovil vojvoda iz ostaline Slovenca Tifferna 4 stipendije p. n. Tifferman, ki so jih navadno dobivali kranjski dijaki, kar je omogočilo kranjskemu protestantskemu naraščanju (med drugim tudi Trubarjevemu sinu Felicijanu, Dalmatinu i. dr., da je mogel tu študirati. Tu je končno deloval dlje časa kot profesor humanist N. Frischlin, ki je imel tesne stike s slovenskimi protestanti in je bil potem od l. 1582—1584. tudi rektor ljubljanske stanovske gimnazije.

V Kemptenu je služboval Trubar od l. 1551—1561 ter je sestavil za tamošnjo župnijo tudi posebno nemško cerkveno »ordningo«. Od tu je dobil zveze z Vergerijem, Konsulom in Ungnadom, in tu je začel prevajati svoj Novi testament. Iz Kemptena je odšel potem Trubar l. 1561. službovat v Urach.

V Bebenhausnu je bil posebni protestantski vzgojni zavod.

Nürnberg na Bavarskem.

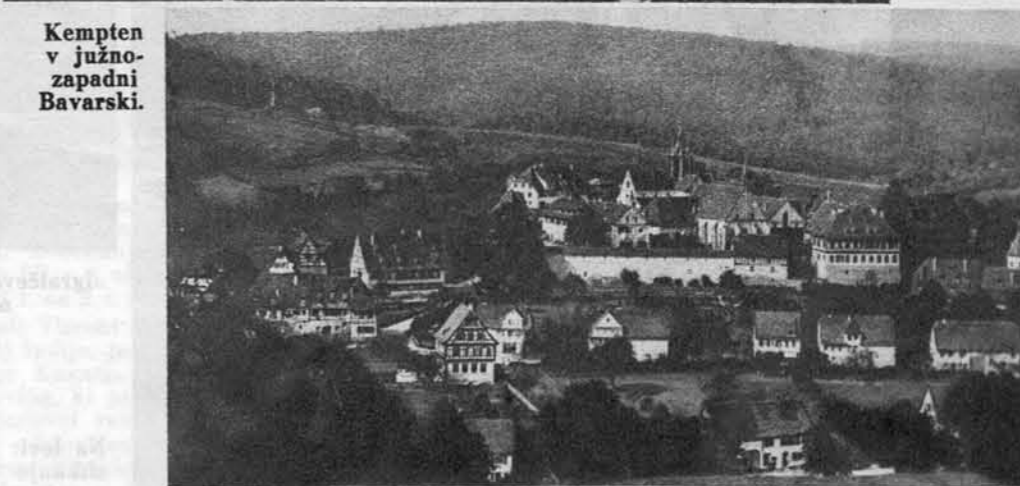
Spodaj: Bebenhausen v zapadni Württenberški.

Spodaj: Lauffen ob Neckarju na Württenberškem.

Regensburg na Bavarskem.

Kempten v južno-zapadni Bavarski.

Lava

Bržčas bo marsikoga zanimalo, da si ogleda vsaj s slik zagonetne, zdaj pokojne in nedolžne, zdaj besne in grozeče naravne pojave, ki včasih preoblikujejo kar cela ozemlja.

Dar pozabljenja in zmožnost, večrajšnjim življenjskim strahotam postaviti nasproti današnja radost, nikakor ni znak lahkomišelnosti, temveč velik blagoslov, ki bolj kot vse drugo človeku pomaga prenašati menjajočo se usodo življenja. V tem pogledu se moramo čuditi zlasti prebivalstvu pokrajin ob ognjenikih, kajti kolikokrat so bila že razdejana tamošnja bivališča, uničeno vse njih, s trudom pridobljeno imetje, podsute vasi in mesta, a kakor hitro mine neposredna nevarnost, takoj se rešeno prebivalstvo zopet vrne v svoje, vsak trenutek ogrožene vasi in si pozida največkrat svoje domove prav tam, kjer so bili včeraj uničeni. In brezskrbno življenje valovi danes zopet tam, kjer je včeraj neusmiljeno divjala smrt. Da, dar optimističnega gledanja na življenje in svet je neprecenljiv.

V bližini ognjenikov so pogosto cele vasi zgrajene enostavno na oni lavi, ki je njih očetom in dedom uničila življenje in imetje. In še veseli so takih polj, saj je polje iz lave za poljedelstvo jako ugodno. Besede same menda ni treba še posebej razlagati, saj ve danes že vsak otrok, da je to gosta masa raztopljenega kamena in kovin, ki se vali, močno pomešana s plini, iz bruha-jočih ognjenikov in zaradi svoje velikanske vročine daleč naokoli uniči vse, kamor seže. Njene oblike so jako različne in tudi ohlaja se jako počasi, tako da je mogoče časih po več letih prebiti zgornjo ohlajeno skorjo in ob spodnjih plasteh prižgati smotko, tako vroča je še.

Pogled na žrelo ognjenika Etna.

Na levi: Pogled na bruha-joči Vezuv, spredaj tekoča lava s skalami, ki jih vodi s seboj.

Spodaj: Reka lave je odtrgala vso levo polovico hiše.

Na levi: Idila s ceste pod ognjenikom.

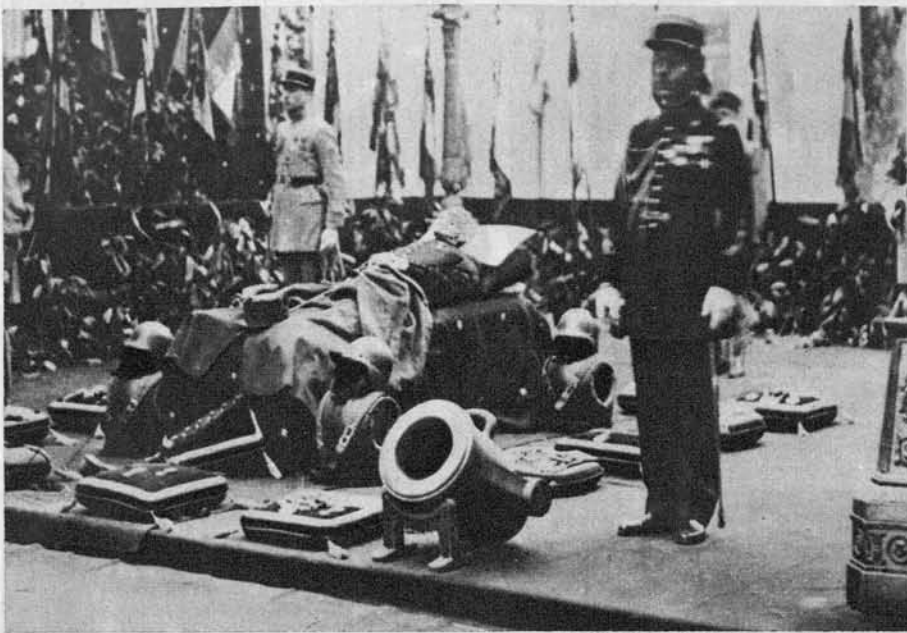

»Igralčeva hiša«, ena najlepše ohranjenih poslopij v Pompejih.

Na levi: Jezero lave na Etni blizu žrela, slikanje tega žarečega jezera je združeno z življenjsko nevarnostjo.

Ob smrti maršala Jož. Jak. C. Joffre-a.

Dne 3. t. m. je umrl v Parizu 79letni maršal Joffre, vrhovni poveljnik francoskih armad ob pričetku svetovne vojne in zmagovalec v prvi veliki bitki ob Marni. Ves francoski narod globoko žaluje za svojim velikim vojskovodjo, s Francozi vred pa tudi vsi drugi narodi, ki so se borili na strani Francozov. Joffre je živel in umrl kot globoko veren katoličan.

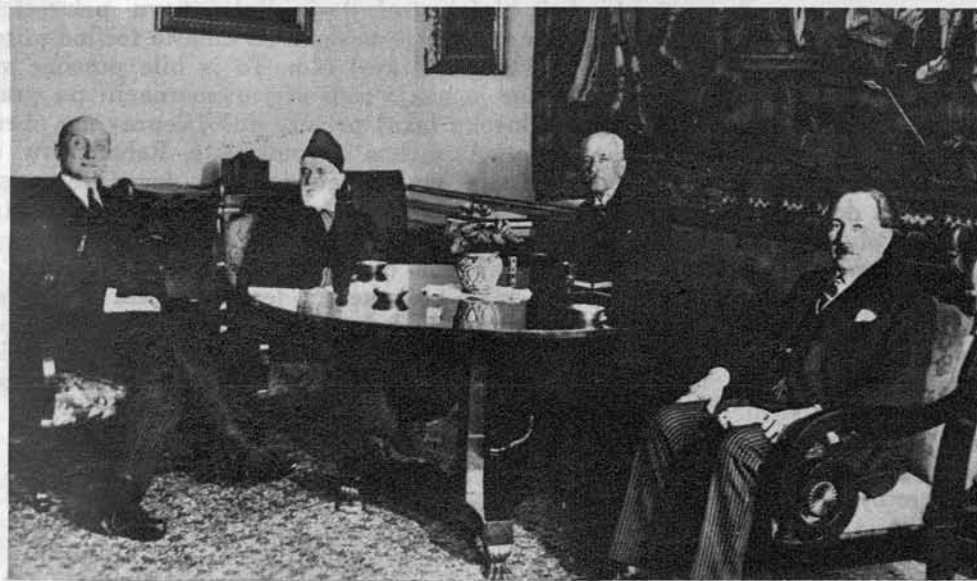
Truplo umrlega maršala Joffrea na mrtvaškem odru v kapeli vojaške šole v Parizu. Štirje častniki, ki se vsko uro menjavajo, mu stojijo na častni straži.

Na desni: Ljubezen Francozov do svojega velikega vojskovodje: deputacije zvez francoskih vojnih udeležencev stojijo v globoki žalosti in z zastavami pred kliniko, v kateri je umiral Joffre in sočustvujoče sprejemajo poročila o bolnikovem stanju.

Spodaj: Grški ministrski predsednik Venizelos ob priliki svojega obiska v Varšavi. Od leve na desno sede: poljski zun. minister Zaleski, Venizelos, predsednik poljske republike Mošicki in grški poslanik v Varšavi Zagudakis.

J. J. C. Joffre, poslednja slika umrlega francoskega maršala.

Spodaj: Maršal Pétain, novi podpredsednik francoskega vrhovnega vojnega sveta. S tem mestom je združena obenem čast generalissima vse francoske armade.

Na levi: Dr. Alfaro, novi predsednik majhne srednjeameriške republike Panama. Dosedanji preds. Anasmena je bil v 2 uri trajajoči revoluciji od 1. na 2. t. m. strmoglavljen. Na desni: Viscont Willingdon, novi podkralj Indije, je bil doslej gener. guverner Kanade. Dosedanji podkralj Irving, ki je spretno in taktično obvladoval revolucijo v Indiji, je bil odstavljen in Willingdon ima uresničiti sklepe indijske konference v Londonu.

Sportni vestnik

Napačno je mnenje, da so za smučanje ugodne le gorenjske planine. Obratno, za ta prelepi zimski sport imamo več kot dovolj prekrasnih terenov po vsej Sloveniji. Tudi v ljubljanski okolici jih je na izbiro. Med najlepše izmed teh spada gotovo pokrajina okrog Sv. Katarine in Toškega čela, zato najdemo tam res tudi vsako nedeljo cele množice navdušenih sportnikov. Naslednje slike nam predočujejo nekaj prizorov iz tamošnjega smučarskega vrvenja.

V gozdu ne gre prav lahko, pomagaš si pa s plugi in preskoki.

Na levi:
Težavna pot navzgor.

Na desni:
Na vrhu...

A. Derental:

37

Singapurska krasotica

Povest

»Amok!« je rekel Rahmanov in pokazal s cevjo revolverja pred njim stegnjenega Malajca s prestreljeno glavo. Gledalci so pritrjevalno zacmokali: »Amok... Amok...« Prišel je stražnik v belem turbanu in se s svojim pendrekom nemarno preril skozi zijala do trupla. »Amok!« je stražnika nagovoril Rahmanov. Policeman je leno počepnil in Malajcu zasukal glavo z obrazom navzgor. Zdaj ni bilo nobenega dvoma več. Ubitemu so tekle obilne sline, a pene ob tej zgodnji hladni uri tudi ni bilo pričakovati. Zraven je ležal iz nožnice potegnjeni kris... »Amok!« je pritrdil še policeman. Poklical je dvoje bližnjih gledalcev in jima nekaj rekel v malajščini. Dvignila sta truplo za rame in noge in ga odnesla. Rahmanov je hotel dvigniti še kris, ki je bil obležal na hodniku, a policeman ga je z vljudno kretnjo ustavil: »Bodite previdni, sir!« je dejal po angleško. »Rezilo je morda zastrupljeno!« Neki tretji gledalec si je z robcem ovil roko, pograbil kris in odkorakal za ono dvojico, ki je odnašala truplo. Rahmanov je ostal sam. Policeman mu je naredil znamenje, da lahko odide. Šele zdaj je vtaknil Rahmanov v žep svoj revolver, ki ga je še vedno po nepotrebnem tiskal v roki. Napravil je več korakov, preden se je zavedel in prišel do zaključka, da se je ves dogodek skoro preveč preprosto končal. Hoteli so ga umoriti, in je sam umoril človeka, a vendar je bila zadeva že zaključena. Policija se ni zanimala niti za njegovo ime... Vse je popolnoma pojasnila edina beseda »amok«... »Ne! Res je že skrajni čas, da zapustim ta vražji kraj!«

Rahmanov je stopil v najbližji bar in si naročil kozarec ruma. Hotel se je na kak način omamiti, da uide razburjenju. V baru so se že gnetli običajni zgodnji obiskovalci: pristaniški težaki in inozemski mornarji. Kitajski boj (deček-strežaj) je Rahmanovu prinesel kozarec. Rahmanov se je naslonil ob cinasto točilno mizo in v enem dušku popil svoj rum. To je bila posebne vrste pijača, kakor jo imajo radi utrjeni mornarji: po pravici trdijo, da človeku takoj priveže dušo, čeprav mu obenem vzame sapo. A v tem trenutku je Rahmanovu celo ugajala. Ožgala mu je goltanec in temeljito pogrela srce. — »Pa grem! Na vsak način moram odpotovati... Da bi jih strela... Kaj pa z Harum Čandano?« Za trenutek ga je prešinil otožen spomin. Takoj je zopet zagledal črne, malo poševne oči, temen zagorel obraz, rahlo rdečico na nežnih licih in drhteče lepe, bujne ustnice! A vse je takoj zopet izginilo v megli... Padel je neviden zastor in zagrnil razburljivji včerajšnji dan, ga za vselej ločil od malovažnega današnjega.

Kdo se bo brigal za vse ženske solze,
za vse prečute noči?
Drug dan se nasmehnejo lepe oči,
in usahnejo nocojšnje solze!

»Ne morem in ne morem se otresti Byrona, kot da ne bi bil že zastarel v sedanjih treznih časih... A kaj zato!« Rahmanov je zahteval še en kozarec. »Napijem tistemu, čemur ni bilo sojeno zgoditi se, in tistemu, kar se lahko še zgodi!« Zopet je v enem dušku izpil svojo pijačo. »Menda se ne spodobi na tešče in zjutraj zvrčati en kozarec ruma za drugim? Sicer pa... Nekdo je na sličen očitek menda popolnoma upravičeno odgovoril: »Saj bi pil tudi vodo, če bi mi kaj zalegl!« Tako je tudi z menoj... Kdo sem jaz? »Od veje domače se hrastov je listič odtrgal...« Kako že gre dalje ta pesem pri Lermontovu?